

NODOKĻI

Turpināsies reversā PVN sistēmas demontāža

Noraidot Latvijas pieteikumu saglabāt reverso PVN būvizstrādājumu, sadzīves elektronisko iekārtu un sadzīves elektriskās aparatūras piegādēm, Eiropas Komisija spiež meklēt citus ieročus krāpnieku apkarošanai

Jāņem vērā, ka šogad akceptētie grozījumi Pievienotās vērtības nodokļa (PVN) likumā jau no 2020. gada 1. janvāra paredz atcelt reverso PVN maksāšanas kārtību būvizstrādājumu, sadzīves elektronisko iekārtu un sadzīves elektriskās aparatūras piegādēm. Tādējādi Eiropas Komisijas nē nozīmē, ka šie grozījumi stāsies spēkā un minētajām precēm būs jāpiemēro parastā pievienotās vērtības nodokļa maksāšanas kārtība, taču tas var radīt situāciju, ka valsts makam secen aizplūdis miljonus un varbūt pat desmitus miljonus eiro mērāmas summas. Reversā PVN maksāšanas kārtība nozīmē to, ka darījumos ar PVN pircējs pārdevējam samaksā tikai par precī vai pakalpojumu, bet PVN samaksā (parasti tikai aprēķina) valstij.

DB jau vēstīja, ka no 2019. gada 1. jūlija tiek atcelta reversā PVN maksāšanas kārtība metālizstrādājumu pakalpojumiem, bet attiecībā uz metālizstrādājumiem (melno un krāsaino metālu pusfabrikātiem) tiek sašaurināts produktu klāsts, kuriem arī turpmāk varēs piemērot reverso PVN maksāšanas kārtību. Tas nozīmē, ka visiem uzņēmumiem, kuri kopš 2018. gada 1. janvāra ar metālizstrādājumu piegādi saistītiem pakalpojumiem (griešana, locīšana, mehāniskā apstrāde, metināšana, velmēšana, tīrīšana, virsmas apstrāde un citas apstrādes formas) piemēroja reverso PVN maksāšanas kārtību, sākot ar 2019. gada 1. jūliju, atkal bija jāpiemēro vispārīgā PVN maksāšanas kārtība, t.i., jāsniedz pakalpojums, piemērojot PVN.

Drauds budžetam

«Visu informāciju, ko nodokļu administrācija spēja, arī nosūtījām, bet šo situāciju redzu kā lielu draudu budžeta ieņēmumiem,» situāciju Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas sēdē šā gada jūnijā vērtēja Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektore Ieva Jaunzeme, atbildot uz Saeimas deputāta Gata Eglīša jautājumu par to, ko nozīmē reversā PVN atcelšana vairākiem pakalpojumiem un precēm un vai šo lēmumu nevar uzskatīt par savdabīgu Latvijas neveiksmi – nespēju aizstāvēt Latvijas valsts intereses. DB jau nesen vēstīja – Valsts ieņēmumu dienesta (VID) pētījums liecina, ka pievienotās vērtības nodokļa plaša, ko valstij vajadzētu saņemt, bet to nesāņem, ir sarukusi līdz 10,2% salīdzinājumā ar 29,8% 2010. gadā, taču perspektīvā šīs plaisas apmēru iecerēts samazināt līdz 8% līmenim. Lai arī pašreizējā PVN plaša faktiskajos ciparos ir izmērta 238 milj. eiro apmērā, tomēr jāreķinās, ka 2010. gadā tās apmērs sasniedza 539 milj. eiro. Nedaudz pārsteidzoši, ka VID PVN plaisas apmēru nav identificējis pa nozarēm, kaut arī tika norādīts, ka tās jau varētu būt tās pašas, kuras tiek minētas ēnu ekonomikas kontekstā, – tirdzniecība, ēdināšana, būvniecība. VID veiktais

VID būtu ciešāk jāuzrauga jutīgākās nozares, it sevišķi IT dzelzu un sadzīves tehnikas jomā. Ja nākamā gada sākumā vai pat pirms tam būs jūtama darboņu masveida rosība šajās nozarēs, tad kā pēdējais glābšanas salmiņš varētu būt ātrās reaģēšanas mehānisms, kas ļautu atkal ieviest reverso PVN bez iepriekšējās saskaņošanas ar EK,

JĀNIS TUKAČS,
ZAB SORAINEN
PARTNERIS NODOKĻU UN
MUITAS JAUTĀJUMOS.

DB jau 17.01.2018. vēstīja, ka Eiropas Komisija izteikusies negatīvi par Latvijā piemēroto reverso PVN sadzīves elektronikai, kas jau ir spēkā no 2018. gada 1. janvāra.

Eiropas Komisijas «nē» nozīmē, ka šie grozījumi stāsies spēkā un minētajām precēm būs jāpiemēro parastā pievienotās vērtības nodokļa maksāšanas kārtība, taču tas var radīt situāciju, ka valsts makam secen aizplūdis miljonus un varbūt pat desmitus miljonus eiro mērāmas summas.

PVN plaisas pētījums par 2018. gadu kopumā liecina, ka PVN plaisai ir tendence samazināties jau kopš 2010. gada. Saskaņā ar VID aprēķiniem, 2018. gadā PVN plaša veidoja 10,2%, kas ir būtiski mazāk nekā iepriekšējos gados. Piemēram, 2017. gadā tā bija 12,1%, bet 2016. gadā – 12,3%.

Jāievieš e-rēķini un e-čeki

«Tagad jācer vien uz efektīvāku VID darbu, kas ietver ne vien analītiku, bet arī rezultatīvāku Nodokļu policijas veikumu,» situāciju vērtē ZAB Sorainen partneris nodokļu un muitas jautājumos Jānis Tukačs. Viņaprāt, valstij steidzami jāmet kauns pie malas un jānomaina tikko ieviestā kases aparātu sistēma pret e-čekiem un e-rēķiniem, kas reģistrēs darījumus online režīmā VID un kam kases aparāti vairs nebūs nepieciešami. «Visbeidzot, VID būtu ciešāk jāuzrauga jutīgākās nozares, it sevišķi IT ierīču un sadzīves tehnikas jomā. Ja nākamā gada sākumā vai pat pirms tam būs jūtama darboņu masveida rosība šajās nozarēs, tad kā pēdējais glābšanas salmiņš varētu būt ātrās reaģēšanas mehānisms, kas ļautu atkal ieviest reverso PVN bez iepriekšējās saskaņošanas ar EK,» tā J. Tukačs. Viņaprāt, kaimiņvalstīs atļautie jaunie reversi cietajiem diskem u.c. precēm dod pamatu bažām, ka šo preču tirdzniecības karuseļus varētu atsākt finansēt no Lat-

vijas budžeta. «Skaidri redzams, ka VID rūpīgi (brīžiem – pat ilgāk par mēnesi agrāko pāris dienu vietā) pārbauda jaunos uzņēmumus, pirms tos reģistrē par PVN maksātājiem. Taču svarīgi būs, cik intensīvi VID izmantos arī jaunās tiesības esošo snaudošo uzņēmumu apsekošanā,» norāda J. Tukačs. Viņš pauž cerību, ka VID ne tikai prasīs citiem zināt savus klientus, bet arī paši arvien precīzāk spēs identificēt riskantākos.

Tīra PVN reģistru

DB jau vēstīja, ka vēl vieni grozījumi PVN likumā dod plašākas tiesības nodokļu administrācijai no PVN maksātāju reģistra izslēgt reģistrētu nodokļa maksātāju, kā arī noteikt stingrākus kritērijus īpašā PVN režīma atļaujas iegūšanai preču importa darījumos. VID no PVN maksātāju reģistra līdz šī gada 20. septembrim būs jāizslēdz tādi reģistrētie nodokļa maksātāji, kuri deklarācijā par pēdējiem 12 kalendāra mēnešiem nebūs norādījuši nevienu darījumu. Savukārt, ja PVN deklarācijā darījumi nebūs uzrādīti par iepriekšējiem sešiem mēnešiem, VID komersantu varēs izslēgt no PVN maksātāju reģistra, ja, vērtējot komersanta sniegto informāciju par viņa saimniecisko darbību, pastāv risks attiecībā uz nodokļa nomaksu, kura dēļ var tikt nodarīti zaudējumi valsts budžetam. Tāpat no PVN maksātāju reģistra VID komersan-

tu varēs izslēgt, ja uzņēmums nomaina visas amatpersonas un nodokļu administrācijai ir pamats saskatīt riskus nodokļu nenomaksai. Ar likuma grozījumiem arī noteikti stingrāki kritēriji, lai komersants varētu saņemt atļauju piemērot īpašo PVN režīmu, kas dod iespēju, ieviedot preces Latvijā, PVN nemaksāt uzreiz, bet pēc darījuma uzrādīšanas deklarācijā. VID veikto pārbaudu rezultāti liecina, ka īpašais PVN režīms importa darījumos ir kļuvis par instrumentu reģistrētu maksātāju krāpnieciskai darbībai. Jāņem vērā, ka PVN maksātāju skaits 2019. gada septembrī ir mazāks, nekā tas bija ekonomiskās recesijas laikā – 2009.-2010. gadā. Valsts ieņēmumu dienesta dati liecina, ka šā gada 1. septembrī PVN maksātāju reģistrā reģistrēto personu skaits bija 79 495, savukārt šā gada 1. jūnijā – 82 855, tātad triju mēnešu laikā šis reģistrs kļuvis tukšāks par 3360 maksātājiem jeb 4,1%. Tas nozīmē, ka vairāk tiek no šī reģistra izmesti, nekā tiek reģistrēti jauni. Jāņem vērā – PVN maksātāju skaits pēdējo četrus gadus sarūk, pat neraugoties uz to, ka no 2018. gada tiek samazināts obligātais PVN maksātāja reģistrācijas sliekšnis līdz 40 000 eiro (iepriekš – 50 000 eiro). Par šo situāciju arī ir neliela neizpratne, jo oficiāli tautsaimniecībā Latvijā skrien augšup, bet PVN maksātāju rindas kļūst retākas.

Māris Ķirsons